

Kohtuasi C-265/19

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

29. märts 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

High Court (Iirimaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

11. jaanuar 2019

Hageja:

Recorded Artists Actors Performers Ltd

Kostja:

Phonographic Performance (Ireland) Ltd

Minister for Jobs Enterprise and Innovation

Iirimaa

Attorney General

HIGH COURT

[...]

KOHTUASJAS, MILLE POOLED ON

RECORDED ARTISTS ACTORS PERFORMERS LIMITED

HAGEJA

JA

PHONOGRAPHIC PERFORMANCE (IRELAND) LIMITED

MINISTER FOR JOBS ENTERPRISE AND INNOVATION

IIRIMAA JA ATTORNEY GENERAL

KOSTJAD

**KOHTUMÄÄRUS EUROOPA LIIDU KOHTULT EELOTSUSE
TAOTLEMISE KOHTA**

Kasutatud viited

„2006. aasta direktiiv“	Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/115/EÜ rentimis- ja laenutamiseõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas
„Rooma konventsioon“	Teose esitaja, fonogrammitootja ja ringhäälinguorganisatsiooni kaitse rahvusvaheline konventsioon
„WPPT“	1996. aastal sõlmitud WIPO esituse ja fonogrammide leping
„CRRA 2000“	Iirimaa autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste 2000. aasta seadus (Copyright and Related Rights Act 2000)

1. EELOTSUSETAOTLUSE ESITANUD KOHUS

1. Käesoleva eelotsusetaotluse on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELTL“) artikli 267 alusel esitanud High Court (kõrge kohus, Iirimaa) (kohtunik Simons). [...] **[lk 2]**

[...]

3. PÕHIKOHTUASJA ESE JA OLULISED FAKTILISED ASJAOLUD

5. Põhikohtuasja lahend oleneb sellest, kuidas on õige tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/115/EÜ rentimis- ja laenutamiseõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (edaspidi „2006. aasta direktiiv“). Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub selgitada, mil määral, kui üldse, on lubatav 2006. aasta direktiivi tõlgendamisel lähtuda Rooma konventsioonis kasutatud mõistest „riiklik kohtlemine“ (*national treatment*) ja 1996. aastal sõlmitud WIPO esituse ja fonogrammide lepingus (edaspidi „WPPT“) kasutatud mõistest „võrdne kohtlemine“ (*national treatment*).

6. Vaidlus põhikohtuasjas puudutab üldsusele avatud kohas esitamise või ringhäälingus muusikafonogrammi edastamise eest makstavate litsentsitasude kogumist ja jaotamist. Riigi õigusaktide kohaselt on baari, ööklubi või muu üldsusele avatud koha omanik, kes soovib esitada muusikafonogramme, kohustatud maksma selle eest litsentsitasu. Samamoodi peab isik, kui ta soovib lülitada fonogrammi ringhäälingu- või kaabelleviprogrammi, maksma selle eest litsentsitasu. See kohustus on Iirimaa õiguses üksikasjalikult sätestatud autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste 2000. aasta seaduses (Copyright and Related Rights Act 2000). Nimetatud seaduse kohaselt peab kasutaja maksma ühekordse litsentsitasu litsentse väljastavale organisatsioonile, kes esindab fonogrammi tootjat, kuid nii kogutud summa jaotatakse seejärel fonogrammitootja ja esitajate vahel.
7. Hageja esindab teatavaid esitajaid, esimesena nimetatud kostja esindab teatavaid fonogrammitootjaid ning teisena, kolmandana ja neljandana nimetatud kostja on vastavalt Minister for Jobs Enterprise and Innovation (ettevõtlus- ja innovatsiooniminister), Iiri riik ja Attorney General (Iirimaa valitsuse õigusesekretär). Hageja ja kostjad vaidlevad selle üle, kuidas tuleb tõlgendada ja täita nende vahel sõlmitud lepingut. Selle vaidluse lahendamiseks on vaja tõlgendada Iirimaa õigusakte, mille tõlgendamisel tuleb omakorda arvesse võtta Euroopa õigust. [lk 3]
8. Iirimaa riigisisises õiguses on vastavalt fonogrammitootjate ja esitajate kohta kasutatud erinevaid tasu saamiseks kvalifitseerumise kriteeriume. Fonogrammitootjal kui autoriõiguse omajal on õigus osale õiglasest tasust olukorras, kus fonogramm õiguspäraselt esmakordselt avalikustatakse Iirimaal või muus Euroopa Majanduspiirkonna (edaspidi „EMP“) riigis. Samuti on fonogrammitootjal õigus kasutada nn kolmekümne päeva reeglit. Esitajal seevastu on õigus osale õiglasest tasust vaid juhul, kui ta on 1) Iirimaa kodanik või tema asu- või elukoht on Iirimaal või 2) tema asu- või elukoht on EMP riigis. (Esitaja kvalifitseerub eraldi, kui esitamine toimub Iirimaal või EMP riigis.)
9. Põhikohtuasjas on keskne küsimus selles, kas liidu õigus lubab välistada teatavate esitajate õiguse saada osa õiglasest tasust olukorras, kus sama fonogrammi tootjale tasu makstakse. See, et Iirimaa õigusaktides on koheldud EMP elanikke samamoodi nagu Iiri kodanikke, tähendab, et need õigusaktid ei riku liidu õiguses kehtivat diskrimineerimiskeelu üldpõhimõtet. Hageja aga kurdab, et 2006. aasta direktiiv õigesti tõlgendatuna kohustab andma esitajale – olenemata tema asu- või elukohast – õiguse saada osa õiglasest tasust olukorras, kus tema esitus on jäädvustatud fonogrammile, mis ise kuulub kaitse alla. Selle argumendi kohaselt ei ole lubatud kohaldada kriteeriume, mis eelkõige põhinevad esitaja asu- või elukohal.
10. Veel üks küsimus tekib seoses sellega, kas – eeldusel, et WPPT sätetega tuleb 2006. aasta direktiivi tõlgendamisel arvestada – liikmesriigi õigusaktides kasutatud lähenemisviis on põhjendatud kui vastus reservatsioonile, mille mõned lepinguosalisel on WPPT artikli 15 alusel kehtestanud.

4. ASJASSEPUUTUVAD ÕIGUSNORMID

Lüikmesriigi õigusnormid

11. Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste 2000. aasta seaduse (Copyright and Related Rights Act 2000; nr 28/2000; edaspidi „CRRRA 2000“) § 37 lõikes 1 on sätestatud, et teose autoriõiguse omajal on ainuõigus teha ise või lubada teistel sooritada kõiki või teatavaid konkreetseid tegusid, mille seas on käesolevas asjas oluline õigus teha teos üldsusele kättesaadavaks. Mõiste „teos“ määratlus hõlmab „fonogrammi“. „Fonogramm“ on §-s 2 määratletud kui helide või helijäljendite salvestamine, mis võimaldab helisid taasesitada, olenemata kandjast, millele salvestis on jäädvustatud, ja helide taasesitamise viisist. Paragrahvis 19 on sätestatud, et autoriõigust fonogrammile ei teki enne, kui fonogramm on esmakordselt salvestatud.
12. Seejärel on §-s 38 ette nähtud litsents, millele tekib õigus teatavatel asjaoludel.
- „38. (1) Olenemata § 37 sätetest, kui isik kavatsseb:
- (a) esitada üldsusele avatud kohas fonogrammi, või [lk 4]
 - (b) lülitada fonogrammi ringhäälingu- või kaabelleviprogrammi,
- on tal õigus seda teha, kui ta:
- (i) nõustub tasuma niisuguse esitamise eest või ringhäälingu- või kaabelleviprogrammi lülitamise eest makseid litsentse väljastavale organisatsioonile, ja
 - (ii) täidab käesoleva paragrahvi nõudeid.
- (2) Isik võib kasutada õigust esitada fonogrammi üldsusele avatud kohas või lülitada fonogrammi ringhäälingu- või kaabelleviprogrammi, kui ta:
- (a) teatab igale asjaomasele litsentse väljastavale organisatsioonile oma kavatsusest esitada fonogramme üldsusele avatud kohas või lülitada fonogramme ringhäälingu- või kaabelleviprogrammi,
 - (b) teatab igale niisugusele organisatsioonile kuupäeva, mil ja millest alates ta kavatsseb esitada fonogramme üldsusele avatud kohas või lülitada fonogramme ringhäälingu- või kaabelleviprogrammi,
 - (c) tasub litsentse väljastavale organisatsioonile maksed tagantjärele vähemalt iga kolme kuu järel,
 - (d) täidab mõistlikke tingimusi, mis on seotud käesolevas paragrahvis ette nähtud maksetega ja millest litsentse väljastav organisatsioon võib talle aeg-ajalt teada anda, ja

- (e) täidab litsentse väljastava organisatsiooni mõistlikud palved esitada teavet, et ta saaks käesolevas paragrahvis ette nähtud maksed välja arvutada ja neid hallata.“
- (3) Lõikes 2 viidatud tingimusi täitvat isikut peetakse autoriõiguse rikkumise suhtes sellises olukorras olevaks, nagu oleks tal olnud kogu asjassepuutuval ajal kõnealuse autoriõiguse omaja antud litsents.
- (4) Kui isik, kes kavatseb esitada fonogramme üldsusele avatud kohas või lülitada fonogramme ringhäälingu- või kaabelleviprogrammi, ning litsentse väljastav organisatsioon ei jõua mõistliku aja jooksul omavahel kokkuleppele lõike 2 tähenduses õiglasel tasul, saadetakse kavandatava kokkuleppe tingimused [patentide, disainilahenduste ja kaubamärkide] kontrolörile [Controller of Patents, Designs and Trade Marks], et ta määraks kindlaks tasu summa ja tingimused.
- [...]“.
13. Paragrahvis 184 on ette nähtud asjaolud, mille puhul muu hulgas on fonogramm autoriõigusega kaitstav. [lk 5]
- „184. (1) Kirjandus-, draama-, muusika- või kunstiteos, fonogramm, film, avaldatud väljaande tüpograafiline kujundus või algupärane andmebaas on autoriõigusega kaitstav siis, kui see õiguspäraselt esmakordselt avalikustatakse:
- (a) Iirimaal; või
- (b) riigis, territooriumil või alal, millele laieneb asjakohane käesoleva osa säte.
- (2) Käesoleva paragrahvi kohaldamisel loetakse teose õiguspärane avalikustamine ühes riigis, ühel territooriumil või alal selle teose õiguspäraseks esmakordseks avalikustamiseks ka siis, kui teos avalikustatakse samal ajal õiguspäraselt mujal, ja selles mõttes peetakse samal ajal avalikustamiseks avalikustamist eelnenuks 30 päeva jooksul.“
14. Nende sätete tagajärg on niisugune, et fonogrammitootjaid puudutavas osas on üks peamisi kriteeriume fonogrammi esmakordse avaldamise koht.
15. Fonogrammitootjale võib autoriõiguse kaitse laieneda ka seetõttu, et ta asu- või elukoht on konventsiooniosalises riigis. See tuleneb CRRA 2000 §-st 183 koostoimes välisriikide autoriõiguse 1996. aasta määrusega (Copyright (Foreign Countries) Order 1996, *S.I.*, 36, 1996). Nimetatud määrukses on ette nähtud autoriõiguse kaitse vastastikkuse alusel. Vt artikkel 9.
- „9. Ainult käesolevast määrusest tulenevalt tekkiv autoriõigus helisalvestisele ei hõlma seaduse § 17 lõike 4 punkti b kohast õigust

õiglasele tasule, kui see õigus või õigus, millest õiglase tasu nõue tuleneb, ei kehti riigis, kus fonogramm esmakordselt avaldati.“

16. See määrus kehtib CRRA 2000 üleminekusätetest tulenevalt. Vt CRRA 2000 esimese lisa 1. osa punkti 3 alapunkt 5.

„(5) Olenemata 1963. aasta seaduse tühistamisest jääb iga 1963. aasta seaduse alusel vastu võetud määrus, eeskiri või korraldus, mis kehtib vahetult enne käesoleva seaduse II osa jõustumist, kehtima ja see loetakse pärast nimetatud II osa jõustumist niisuguseks, mis on vastu võetud käesoleva seaduse vastavate sätete alusel.“

17. Esitajate tasu saamiseks kvalifitseerumise kriteeriumid on sätestatud CRRA 2000 9. peatüki III osas järgmiselt.

„9. peatükk

Kvalifitseerumine: esitused

287. Käesolevas osas ja IV osas on kasutatud järgmisi mõisteid:

„kvalifitseeruv riik“ – [lk 6]

- (a) Iirimaa,
- (b) muu EMP liikmesriik, või
- (c) § 289 alusel vastu võetud määruse kohaselt selle paragrahvi alusel nimetatud riik;

„kvalifitseeruv õigussubjekt“ – kvalifitseeruva riigi kodanik või õigussubjekt või isik, kelle asukoht või alaline elukoht on kvalifitseerivas riigis; ja

„kvalifitseeruv isik“ – Iirimaa kodanik või isik, kelle asukoht või alaline elukoht on Iirimaal.

288. Esitus on käesoleva osa ja IV osa sätete kohaldamisel kvalifitseeruv esitus juhul, kui esitaja on kvalifitseeruv õigussubjekt või kvalifitseeruv isik või kui esitus toimub kvalifitseerivas riigis, kvalifitseerual territooriumil või kvalifitseerual alal käesoleva peatüki tähenduses.“

18. Nagu eelnevast ilmneb, peab selleks, et esitus kvalifitseeruks §-s 208 ette nähtud tasu õigusele, 1) esinema seos esitaja ja kvalifitseeruva riigi vahel või 2) esitus ise olema toimunud kvalifitseerivas riigis. Kvalifitseeruvate riikide hulka kuuluvad määratluse kohaselt Iirimaa ja Euroopa Majanduspiirkonna riigid. Nii näiteks on juhul, kui esitus toimub Prantsusmaal asuvas helisalvestusstuudios, st kui esituse koht on EMP riik, esitajatel õigus saada edaspidi selle fonogrammi kasutamise eest tasu olenemata nende kodakondsusest, asu- või elukohast. Kui aga esitus

toimub väljaspool EMPd, nt Ameerika Ühendriikides, on esitajatel õigus saada tasu vaid juhul, kui nad vastavad kodakondsuse, asu- või elukoha kriteeriumile.

19. Esitajate tasu saamiseks kvalifitseerumise kriteeriumides ei ole viidatud fonogrammi esmakordse avaldamise kohale. Selle viite puudumine ongi põhjustanud käesolevas asjas käsitletava vaidluse.
20. Paragrahvis 289 nimetatakse veel teatavad riigid – s.o lisaks Iirimaale ja EMP riikidele – kvalifitseeruvateks riikideks.

„289. (1) Valitsus võib oma määrusega nimetada kvalifitseeruvaks riigiks, mis on käesoleva osa ja IV osaga ette nähtud kaitse all, mis tahes riigi, territooriumi või ala, mille suhtes valitsus on veendunud, et sealsete õigusnormidega on tagatud või tagatakse piisav kaitse iirimaistele esitustele.

(2) Käesolevas paragrahvis tähendab „iirimaine esitus“ niisugust esitust: [lk 7]

(a) mille teostab Iirimaa kodanik või isik, kelle asukoht või alaline elukoht on Iirimaal; või

(b) mis toimub Iirimaal.

(3) Kui selle riigi, territooriumi või ala õigusnormidega on ette nähtud piisav kaitse vaid teatavate esituse kategooriate suhtes, võib lõikes 1 viidatud määrus niisuguse riigi, territooriumi või ala nimetamise kohta sisaldada sätet, mille kohaselt on selle riigi, territooriumi või ala suhtes käesoleva osa või IV osaga ette nähtud kaitse ulatus sellele vastavalt piiratud.“

21. Paragrahvi 289 alusel ei ole veel ühtegi määrust vastu võetud.

Euroopa Liidu õigusnormid

Direktiiv 2006/115/EÜ

22. Direktiivi 2006/115/EÜ artikli 8 lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt.

„1. Liikmesriigid näevad esitajatele ette ainuõiguse lubada või keelata oma esituste ülekandmine ringhäälingus kaablita vahendite abil ja nende edastamine üldsusele, kui esitus ise ei ole ülekantav esitus ja kui see ei ole tehtud salvestuse põhjal.

2. Liikmesriigid näevad ette õiguse, mille eesmärk on tagada, et kasutaja tasub ühekordse õiglase tasu, kui kommertseesmärkidel avaldatud fonogrammi või sellise fonogrammi reproduktsiooni kasutatakse ülekandmiseks kaablita vahendite abil või muul moel üldsusele

edastamiseks, ning millega tagatakse, et kõnealune tasu jagatakse asjaomaste esitajate ja fonogrammi tootjate vahel. Esitajate ja fonogrammitootjate vahelise lepingu puudumise korral võivad liikmesriigid sätestada tingimused, mille kohaselt see tasu nende vahel jagatakse.“

Rahvusvahelised lepingud

1) 1961. aasta Rooma konventsioon

23. Rooma konventsiooni täispikk pealkiri on „Teose esitaja, fonogrammitootja ja ringhäälinguorganisatsiooni kaitse rahvusvaheline konventsioon“. Rooma konventsioon võeti vastu 26. oktoobril 1961 Roomas. Euroopa Liit ei ole Rooma konventsiooni osaline.
24. Asjassepuutuvalt on võetud Rooma konventsiooniga kasutusele mõiste „riiklik kohtlemine“. See mõiste tähendab artikli 2 lõike 1 punkti a kohaselt seda, et osalisriik, kus kaitset nõutakse, kohaldab oma siseriikliku õigust selle osalisriigi kodanikuks olevale teose esitajale sama osalisriigi territooriumil toimuva, ülekantava või esmakordselt salvestatava esituse korral. Tegelikult eeldab see, et kvalifitseeruvatel esitajatel on võimalik tugineda riigisisestes õigusnormides ette nähtud õigustele täies ulatuses. **[lk 8]**
25. Artiklis 4 on sätestatud:
- „Osalisriik tagab riikliku kohtlemise teose esitajale, kui üks järgmistest tingimustest on täidetud:
- a) esitus toimub teises osalisriigis;
 - b) esitus on salvestatud fonogrammile, mida kaitstakse konventsiooni artikli 5 kohaselt;
 - c) esitus, mis ei ole salvestatud fonogrammile, antakse edasi saates, mida kaitstakse konventsiooni artikli 6 kohaselt.“
26. Põhikohtuasjas on iseäranis oluline artikli 4 punkt b, sest sellega on esitajate õigused seotud fonogrammitootjate õigustega.
27. Artiklis 5 on sätestatud:
- „1. Osalisriik tagab riikliku kohtlemise fonogrammitootjale, kui üks järgmistest tingimustest on täidetud:
- a) fonogrammitootja on teise osalisriigi kodanik (kodakondsuskriteerium);
 - b) heli on esmakordselt salvestatud teises osalisriigis (salvestuskriteerium);

- c) fonogramm on esmakordselt avaldatud teises osalisriigis (avaldamiskriteerium).
2. Kui fonogramm on esmakordselt avaldatud mitteosalisriigis, kuid see on esmakordselt avaldamisest 30 päeva jooksul avaldatud ka osalisriigis (samaaegne avaldamine), loetakse fonogramm esmakordselt avaldatuks osalisriigis.
 3. Osalisriik võib Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretäri juurde deponeeritud teates deklareerida, et ta ei kohalda kas avaldamiskriteeriumi või salvestuskriteeriumi. Sellise teate võib deponeerida konventsiooni ratifitseerimise, vastuvõtmise või sellega ühinemise ajal või hiljem; viimasel juhul jõustub teade kuue kuu möödumisel selle deponeerimisest.“
28. Mõiste „avaldamine“ on määratletud artikli 3 punktis d kui üldsusele piisaval hulgal fonogrammi koopiade pakkumine.

2) 1996. aastal sõlmitud WIPO esituse ja fonogrammide leping (WPPT)

29. WPPT võeti vastu 20. detsembril 1996 Genfis. Euroopa Liit andis oma ratifitseerimiskirja hoiule 14. detsembril 2009 ning WPPT [lk 9] jõustus Euroopa Liidu suhtes 14. märtsil 2010. (Iirimaa ratifitseeris WPPT samal kuupäeval.) Vt varasem nõukogu 16. märtsi 2000. aasta otsus 2000/278/EMÜ WIPO autoriõiguse lepingu ning WIPO esituste ja fonogrammide lepingu heakskiitmise kohta Euroopa Ühenduse nimel.
30. WPPT ja Rooma konventsiooni vahelist suhet on WPPT artikli 1 lõikes 1 selgitatud järgmiselt:
- „1. Ükski käesoleva lepingu säte ei kitsenda olemasolevaid kohustusi, mis lepinguosalistel on üksteise vastu Roomas 26. oktoobril 1961 sõlmitud teose esitajate, fonogrammitootjate ja ringhäälinguorganisatsioonide kaitse rahvusvahelise konventsiooni (edaspidi „Rooma konventsioon“) kohaselt.“
31. WPPT artiklis 4 on ette nähtud riikliku kohtlemise („võrdse kohtlemise“) nõue järgmiselt:
- „Võrdne kohtlemine
1. Iga lepinguosaline kohaldab käesolevas lepingus konkreetselt antud ainuõiguste ja käesoleva lepingu artikli 15 kohase õiglase tasu saamise õiguse osas teiste osalisriikide kodanike suhtes, nagu on määratletud artikli 3 lõikes 2, sama kohtlemist nagu oma kodanike suhtes.
 2. Lõikes 1 sätestatud kohustust ei kohaldata, kui teine lepinguosaline kasutab käesoleva lepingu artikli 15 lõikega 3 lubatud reservatsioone.“

32. Artikli 15 lõikes 1 on asjassepuutuvalt sätestatud, et esitajatel ja fonogrammitootjatel on õigus saada ühekordset õiglast tasu fonogrammide otsese või kaudse kasutamise eest.
33. Mõiste „teiste osalisriikide kodanikud“ on määratletud artikli 3 lõikes 2 järgmiselt.
- „2. Teiste osalisriikide kodanikeks tuleb lugeda neid teose esitajaid või fonogrammitootjaid, kes vastaksid Rooma konventsiooniga sätestatud õigusele kaitsele, kui kõik käesoleva lepingu osalised oleksid ka nimetatud konventsiooni osalised. Lepinguosalised peavad kohaldama käesoleva lepingu artikli 2 vastavaid mõisteid nimetatud kaitse saamise õiguse kriteeriumide suhtes.“

5. EELOTSUSE TAOTLEMISE PÕHJENDUS

34. Euroopa Kohtu praktikas on ette nähtud, et 2006. aasta direktiivi tõlgendamisel on vaja arvesse võtta WPPT sätteid. Vt eeskätt kohtuotsused *Stichting ter Exploitatie van Naburige Rechten (SENA)*, kohtuasi C-245/00, EU:C:2003:68; [lk 10] *Societa Consortile Fonografici (SCF)*, kohtuasi C-135/10, EU:C:2012:140; *Sociedad General de Autores y Editores de Espana (SGAE)*, kohtuasi C-306/05, EU:C:2006:764.
35. Igal nimetatud juhul aga käsitles Euroopa Kohus olukordi, kus vaidlusalune 2006. aasta direktiivi säte kajastas WPPT sätet, nt „üldsusele edastamine“ või „õiglane tasu“. Põhikohtuasja uudne aspekt seisneb selles, et WPPT sätetel, millele hageja tugineb, ei ole 2006. aasta direktiivis otsest vastet. Sellest tekib küsimus, kas see tõlgendamisega seotud kohustus laieneb ka rahvusvahelistes lepingutes kasutatud mõistetele, millel ei ole 2006. aasta direktiivis selget vastet.
36. Hageja asetab rõhu nõudele võtta arvesse mõistete esinemiskonteksti ja rahvusvaheliste lepingute eesmärki. Ta väidab, et 2006. aasta direktiivi artikli 8 lõike 2 päritolu saab tagasi jälgida mitte ainult WPPT artiklini 15 (mis on artikli 8 lõike 2 vaste), vaid ka WPPT artiklini 4 (võrdne kohtlemine), kus on sõnaselgelt viidatud artiklile 15. Selle argumendi kohaselt on nii 2006. aasta direktiivis kui ka WPPT-s ühise kontseptsioonina olemas esitajate õigus saada osa õiglasest tasust, mida makstakse üldsusele edastamise korral. WPPT artiklist 4 nähtub, et seda õigust saavad – artikli 4 lõike 2 kohaseid reservatsioone arvestades – kasutada teiste lepinguosaliste kodanikud WPPT artikli 3 lõike 2 tähenduses. Artikli 3 lõikes 2 omakorda on sisuliselt sätestatud, et sellele õigusele saavad tugineda need kodanikud, kes vastavad Rooma konventsioonis ette nähtud kaitsekõlblikkuse kriteeriumidele. Rooma konventsiooni artiklite 4 ja 5 koostoimest tulenevalt on juhul, kui fonogramm on kaitstud, nii fonogrammitootjatel kui ka esitajatel õigus õiglasest tasust osa saada. Rooma konventsiooni artikliga 5 on nn kolmekümne päeva reegli tulemusel laiendatud see hüve fonogrammitootjatele üldiselt. Tulemuseks – või nii vähemalt väidetakse – on see, et õiglasest tasust osa saama

õigustatud isikute hulka kuulub suur hulk fonogrammitootjaid ja esitajaid, kes kaugeltki kõik ei ole konkreetsetest lepinguosalistest riikidest.

37. Samuti viidatakse WPPT artikli 23 lõikele 1, kus on sätestatud, et lepinguosalistes kohustuvad oma õigussüsteemide kohaselt vastu võtma selle lepingu kohaldamise tagamiseks vajalikke meetmeid. Hageja õigusesindaja täheldab, et see kohustus kehtib Euroopa Liidu kui lepinguosalistes suhtes, ja väidab edasi, et üks viis, kuidas Euroopa Liit seda kohustust täidab, on 2006. aasta direktiivi artikli 8 lõike 2 kaudu.
38. Kostjate vastuargument on niisugune, et ei ole olemas õiguspõhimõtet, mis võimaldaks Rooma konventsiooni ja WPPT üksikasjalikke sätteid hulgi 2006. aasta direktiivi inkorporeerida. Nende esindaja kirjeldab artikli 8 lõiget 2 kui täpset sätet, millega ei ole ette nähtud niisuguseid üksikasju nagu see, kes peavad kvalifitseeruvad esitajad olema. Kui liidu seadusandja soovinuks ette näha, millised fonogrammitootjad ja esitajad kvalifitseeruvad saama osa õigusest tasule – mitte jätta seda liikmesriikide otsustada –, oleks see 2006. aasta direktiiviga ette nähtud. Ent 2006. aasta direktiivis ei ole samaväärset kontseptsiooni. Selles direktiivis on kõigest põhjendustes märgitud, et see [lk 11] ei ole mõeldud sattuma vastuollu rahvusvaheliste konventsioonidega, mis on mitme liikmesriigi autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste aluseks.
39. Kostjate esindaja märgib samuti, et 2006. aasta direktiivi lai tõlgendamine, mida hageja kohtult taotleb, lükkaks ümber WPPT artikli 4 lõikes 2 sõnaselgelt ette nähtud valikuvõimaluse. Niisiis, isegi kui 2006. aasta direktiiv käsitleb küsimust, millised fonogrammitootjad ja esitajad kvalifitseeruvad – mida see kostja väitel ei käsitle –, ei nähtu, nagu lükkaks 2006. aasta direktiiv WPPT ümber, ja seega on kohaldatav artikli 4 lõike 2 kohane õigus reageerida teise lepinguosalistes kehtestatud reservatsioonile. 2006. aasta direktiivi põhjendustest nähtub selgelt, et see direktiiv ei ole mõeldud sattuma vastuollu rahvusvahelise konventsiooniga.
40. Samuti viidatakse 2006. aasta direktiivi üleminekusätetele. Väidetakse, et nendega kaasneb liikmesriikide omamaiste õigusaktide kinnitamine ja et need on kohaldatavad 1. juuli 1994. aasta seisuga kaitse all olnud õiguste suhtes. See väidetavalt nullib väite, 1) et 2006. aasta direktiiv kõnealuseid õigusi käsitleb; 2) et neid õigusi ühtlustatakse; või 3) et liikmesriigi õigusaktid ei ole 2006. aasta direktiiviga või tõepoolest WPPTga kooskõlas.
41. Riik juhtis oma ütlustes tähelepanu põhjenduse 6 tekstile ja seal kasutatud sõnastusele „ühenduses pakutav ühtlustatud õiguskaitse“. Ta väljendas arvamust, et sellest nähtuvalt on 2006. aasta direktiivi adressaadid ühenduse majandussubjektid ja direktiiv ei ole adresseeritud ühendusevälistele majandussubjektidele.
42. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on jõudnud järeldusele, et 2006. aasta direktiivi artikli 8 tõlgendamine ei ole *acte clair*. Eeskätt jääb ebaselgeks, mil määral on õiguspärane tugineda artikli 8 tõlgendamisel WPPT ja Rooma konventsiooni

sätetele. Kohtujurist Tizzano järeldas kohtuasjas SENA tehtud ettepanekus, et Rooma konventsiooni eeskirjad riikliku kohtlemise kohta on Euroopa õiguse lahutamatu osa. Kuigi Euroopa Kohus oma otsuses SENA kohtujuristi seisukohta vormiliselt ei kinnitanud, on juba seegi, et nii silmapaistev kohtujurist näib olevat olnud valmis nõustuma, et Rooma konventsiooni kohane riiklik kohtlemine annab mõiste „õiglase tasu“ tõlgendamises tooni, ehkki 1992. aasta direktiivis puudusid seesuguse mõjuga sõnaselged sätted, – vähemalt – asjassepuutuv küsimuses, kas 2006. aasta direktiivi artikli 8 lõike 2 tõlgendamine on *acte clair*.

43. Kui Euroopa Kohus otsustab, et mõiste „riiklik kohtlemine“ („võrdne kohtlemine“) 2006. aasta direktiivi suhtes ei kehti, on eelotsusetaotluse esitanud kohtul vaja käsitleda küsimust, kas CRRA 2000 sätted kujutavad endast õiguspärast reaktsiooni reservatsioonile, mille on kehtestanud mõned WPPT lepinguosalised. Nagu ilmneb eespool punktis 29 jj kirjeldatud asjassepuutuvatest WPPT sätetest, oleneb artiklist 4 tulenev kohustus laiendada võrdse tasu saamise õigus ka teiste lepinguosaliste kodanikele võimalusest teha reservatsioon artikli 15 lõike 3 alusel. Lepinguosalistel on lai kaalutlusruum selles osas, mis liiki reservatsiooni nad võivad kehtestada. Artikli 15 lõikes 1 ette nähtud õigus ühekordsele [lk 12] õiglasele tasule võib olla 1) kohaldatav vaid teatavate kasutusviiside suhtes; 2) muul viisil piiratud; või 3) üldse mitte kohaldatav.
44. USA on WPPT lepinguosaline, kuid on kehtestanud artikli 15 lõike 3 alusel järgmise reservatsiooni:
- „WIPO esituse ja fonogrammide lepingu artikli 15 lõike 3 kohaselt kohaldavad Ameerika Ühendriigid WIPO esituse ja fonogrammide lepingu artikli 15 lõiget 1 ainult teatavate toimingute suhtes, mis seisnevad teoste üldsusele edastamises ringhäälingu kaudu või muul viisil digitaalsete vahendite abil esitamises, mille vastuvõtmise eest nõutakse otsesest või kaudset tasu, ning muude taasedastamiste ja digitaalsete fonogrammiesituste puhul vastavalt Ameerika Ühendriikide õigusnormidele.“
45. Ent selle reservatsiooni puhul *olnuks* Iiri riik WPPT kohaselt *kohustatud* tagama Ameerika Ühendkuningriigi kodanikele riikliku kohtlemise. USA fonogrammitootjal oleks õigus autoriõigusest tulenevale kaitsele selle alusel, et 1) tema asukoht või elukoht on USAs (CRRA 2000 § 183 koostoime välisriikide autoriõiguse 1996. aasta määrusega) või 2) fonogramm on esmakordselt avaldatud USAs (CRRA 2000 § 184). Selleks et USA esitajal oleks õigus autoriõiguse kaitsele, oleks olnud vaja, et minister oleks USA § 289 alusel kvalifitseerinud. (USA esitaja ei vasta kehtivatele tasu saamiseks kvalifitseerumise kriteeriumidele § 287 ja § 288 tõttu ilmselgel põhjusel, et USA ei ole EMP riik).
46. Muidugi on Iiri riik selle tagajärjel, et USA on teinud artikli 15 lõike 3 alusel reservatsiooni, vabanenud kohustusest laiendada riiklikku kohtlemist USA kodanikele. CRRA 2000 tegelik tagajärg aga on see, et USA fonogrammitootjad kvalifitseeruvad paljudel juhtudel autoriõiguse kaitsele, samas kui USA esinejad enamasti ei kvalifitseeru. Tekib erinev kohtlemine, sest USA fonogrammitootja

saab tugineda §-s 184 ette nähtud „esmakordse avaldamise“ kriteeriumile, USA esitaja aga mitte. Selle kõige lõpptagajärjel laekub kogu § 38 alusel makstav litsentsitasu, st õiglase tasu mõnede fonogrammide puhul, millega on seotud USA fonogrammitootjad ja USA esitajad, üksnes fonogrammitootjale.

47. Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub Euroopa Kohtult eelotsust selle kohta, kas niisugune fonogrammitootjate ja esitajate asümmeetriline kohtlemine kujutab endast õiguspärasest vastust asjaomase artikli 15 lõikes 3 tehtud reservatsioonile. [lk 13]

6. *EELOTSUSE KÜSIMUSED*

1. Kas liikmesriigi kohtu kohustus võtta direktiivi 2006/115 rentimis- ja laenutamiseõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (edaspidi „direktiiv“) tõlgendamisel arvesse Rooma konventsiooni ja/või WPPT eesmärki piirdub ainult nende kontseptsioonidega, millele on direktiivis sõnaselgelt viidatud või laieneb see kontseptsioonidele, mida leidub ainult nimetatud kahes rahvusvahelises lepingus? Eeskätt, mil määral tuleb direktiivi artiklit 8 tõlgendades arvesse võtta WPPT artiklis 4 sätestatud „võrdse kohtlemise“ nõuet?

2. Kas liikmesriigil on kaalutlusruum näha ette kriteeriumid selle kindlaksmääramiseks, millised esitajad kvalifitseeruvad „asjaomasteks esitajateks“ direktiivi artikli 8 tähenduses? Eeskätt, kas liikmesriik tohib piirata õigust saada osa võrdsest tasust nii, et see kehtib vaid olukordades, kus 1) esitus toimub Euroopa Majanduspiirkonna (edaspidi „EMP“) riigis või 2) esitajate asu- või elukoht on EMP riigis?

3. Milline kaalutlusruum on liikmesriigil teise lepinguosalise kehtestatud reservatsioonile reageerimisel WPPT artikli 15 lõike 3 alusel? Sealhulgas, kas liikmesriik on kohustatud täpselt kajastama teise lepinguosalise kehtestatud reservatsiooni tingimusi? Kas lepinguosaline on kohustatud mitte kohaldama Rooma konventsiooni artiklis 5 ette nähtud 30 päeva reeglit, kui selle tagajärjel võib tekkida olukord, kus reservatsiooni kehtestanud lepinguosalise fonogrammitootja saab artikli 15 lõike 1 alusel tasu, kuid sama fonogrammi esitajad tasu ei saa? Teise võimalusena, kas reageerival lepinguosalisel on õigus anda reservatsiooni kehtestanud lepinguosalise kodanikele õigusi vastutulelikumalt, kui seda on teinud reservatsiooni kehtestanud lepinguosaline, st kas reageeriv lepinguosaline võib anda õigusi, mida reservatsiooni kehtestanud lepinguosaline ei anna?

4. Kas õigus õiglasele tasule tohib mingitelgi asjaoludel piirduda vaid fonogrammitootjatega, st kas sellest õigusest tohib ilma jätta esitajad, kelle esitus on sellel fonogrammil jäädvustatud?

20. märtsil 2019.

[...]

TÖÖDOKUMENT